

פרשת האזינו

טבע השלמות שבבריא

במרכז הפרשה ניצבת שירת 'האזינו'. השירה מגלה לנו את טבע השלמות של הבריא ונוטעת בנו את האמונה בכוחה של הנשמה וקשר הברית הנצחי שלה עם בורא עולם.

פרשה של שירה

במרכז הפרשה עומדת שירת 'האזינו', המתנה הנפלאה האחרונה שמעניק לנו משה רבנו, המנהיג הנצחי, לפני היפרדו מעליו, ממש ביום פטירתו מהעולם. משה לא רק כתב את השירה בתורה, הוא גם אמר אותה לכל בני ישראל. בשירה משה סידר לפני בני ישראל את כל מה שקרה להם בעבר, מאז ימי האבות הקדושים, אברהם, יצחק ויעקב. ביאור של כל המאורעות שהיו והחסד הגדול שעשה עמנו הקב"ה מאז שלקח אותנו לחלקו, "כִּי חָלַק ה', עַמּוֹ: יַעֲקֹב, חֶבְלֵי בְּטָלְתוֹ". אח"כ מזכיר משה את הכעס על שבגדו ישראל בכל הטובה הגדולה הזאת והעונש של הגירוש מארץ ישראל והגלות הארוכה. לבסוף, כתוב כל מה שיקרה לעם ישראל בעתיד, עד הדור האחרון, דור הגאולה השלמה באחרית הימים, כולל הבטחה גמורה על הגאולה עצמה, הבטחה ללא תנאים. השירה הזאת היא עדות על נצחיות הקשר בין הקב"ה לישראל, בין כל אחד מאתנו לבין בורא עולם. מכיוון שהפרשה בדר"כ נקראת בשבת שאחרי ראש השנה, אחרי שהמלכנו את הקב"ה מחדש עלינו ועל כל הבריא, אך טבעי שנקבל אישור בפרשה של השבוע למלכותו עלינו לעולם ועד. הפרשה באה לחזק אותנו במעמד הימים הנוראים, עשרת ימי תשובה, להזכיר לנו את הצורך לשוב אל שורשנו, להתחבר אל החלק הטוב השמור והמובטח לנו.

קלקול ותיקון

פרשות 'ניצבים', 'וילך', 'האזינו' ו'זאת הברכה', הן בעצם יחידה אחת המסכמת את דבריו של משה רבנו ביומו האחרון. בפרשת 'וילך' אומר משה אל העם, "כִּי אֲנֹכִי יֹדְעֵתִי אֶת-מְרִיבֵי, וְאֶת-עֲרֹפְךָ הַקָּשָׁה; הֵן בְּעוֹדְנֵי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם, מִמְּרִים הָיִתְּם עִם-ה', וְאַף, כִּי-אַחֲרַי מוֹתִי". משה מזוהר את העם על המצבים הקשים אליהם הם עתידים להיקלע. שתי מדרגות של פירוד וריחוק מבורא עולם. הקב"ה אומר, "וְקָם הָעָם... וְהִפְרֹ אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ... וְחָרָה אִפִּי בּוֹ בַיּוֹם-הַהוּא וְעֲזַבְתִּים וְהִסְתַּרְתִּי פְּנֵי מַהֵם... וּמִצְאָהוּ כְעוֹת רְבוּת, וְצָרוֹת". המצב הראשון שיפלו אליו נקרא הסתר פנים. אולם לאחר מכן כתוב, "וְאַנְכִי, הַסְתַּר אֶסְתִּיר פְּנֵי בַיּוֹם הַהוּא, עַל כָּל-הַכָּעָה, אֲשֶׁר עָשָׂה: כִּי פָנָה, אֶל-אֱלֹהִים אֲחֵרִים", זהו מצב קשה יותר, מדרגה של הסתר כפול.

כנגד זה מצוה השם את משה לכתוב וללמד לבני ישראל את שירת 'האזינו', כחיסון בפני הבאות, "וְעַתָּה, כָּתְבוּ לָכֶם אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְלִמְדָה אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, שִׁמְרָה בְּפִיהֶם: לְמַעַן תִּהְיֶה-לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, לְעֵד--בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל... וְהָיָה כִּי-תִמְצָאן אֹתוֹ כְעוֹת רְבוּת, וְצָרוֹת, וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד, כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ". בעת שיהיו בני ישראל בעומק הגלות הקשה, ההסתר והצרות הגדולות, יקראו ויזכירו את השירה הזאת כעדות לברית הנצחית הקיימת בינינו לבין הבורא.

הקבלה מלמדת אותנו שתכלית הבריא היא להיטיב לנבראיו ושאינו רע יורד מלמעלה כלל. בורא עולם משפיע שפע של תענוג, שפע של אור, בכל עת, אל כל הבריא. אם כן, בדרך הפשט, קשה להבין את כל הדברים הכתובים לעיל, מה עניין העונשים החמורים וההרחקה מהבורא על כך שעוזבים את בריתו? ואיך אנחנו אמורים להאמין שדי בקריאה של שירה כדי לעורר את הרחמים ולתקן את מה שנפגם? אמונה תמימה זה טוב וזהו בודאי אחד היסודות החזקים ביותר של קיומנו, אבל חייבים להתבונן בכל הענין בדרך הפנימיות.

הקבלה מלמדת אותנו שכל הבריא מורכבת משני יסודות - אור וכלי. האור הוא אותו שפע המושפע מהבורא והוא תמיד טוב. הבעיות מתעוררות כשזה נוגע לכלי. יש כלל שאומר שאין אור בלי כלי. לא יתכן גילוי של אור ללא שיהיה שם כלי. ניתן לומר יותר מכך, שלא יתכן גילוי נאות ונצחי של אור ללא שאנחנו נתייגע ונכין כלי ראוי לאור, כלי המותאם לחוקים הרוחניים של הבריא.

מה שמתואר בציטוטים הנ"ל הינו מצב בו עם ישראל פוגם בצינורות השפע ושובר את כלי הקבלה שלו.

פרשת האזינו

כתוב במסכת ברכות, "אם תעזבני יום אעזבך יומיים", ואנו לומדים שאם אנו מתרחקים צעד אחד מהבורא, הוא מתרחק מאתנו בעצם שני צעדים, ממש כמו דמותנו במראה. הקלקול שאנו עושים מרחיק אותנו עוד הרבה יותר ממה שאנו חושבים. מי שמעצים את העונש של מדרגת ההסתר זה לא הבורא. מי שאחראי להגדלת החושך בעולמנו עד למצב של הסתר כפול ר"ל, מצב של ניתוק מוחלט מהאור, עד כדי כך שיהודי יכול לחיות בעולם הזה כביכול בלי מחשבה אחת על הבורא, בלי הזכרון של ההשגחה העליונה והברית הקושרת בין הכלי והאור, זה תמיד אנחנו.

אולם הבורא לא עזב אותנו יתומים חלילה. יודע נסתרות נתן לנו דרך איך לשוב ולתקן את הכלים, לשוב ולהעמיד מחדש את צינורות השפע בצורה מתוקנת, עד לבואנו אל התכלית, גילוי מלכותו של הקב"ה בעולם, מילוי הבריאה כולה באורו של השם. כפי שכתוב, "וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ, עַל-כָּל-הָאָרֶץ; בַּיּוֹם הַהוּא, יְהִי ה' אֶקֶד--וְשָׁמוּ אֶקֶד" (זכריה י"ד ט'). השם זה האור ושמו זה הכלי, ושניהם יהיו לאחד. לתכלית זאת ניתנה לנו שירת'האזינו', וכשנכנס קצת לעומקה נראה כיצד השירה מהווה בעיקר תזכורת חשובה עבורנו על הקשר שלנו עם הבורא. עדות עבורנו. תזכורת, שאף במצבים הקשים ביותר, יכולה לעורר בנו את זיכרון השלמות שבבריאה והרצון של הנשמה לשוב בתשובה, לתקן את מה שפגמנו וביחד ליצור עולם שכולו טוב.

ייחודיות השירה

מי שמתבונן בשירה הכתובה על הקלף בספר התורה, רואה שהיא כתובה בשונה מכל התורה. בעוד התורה כולה היא רצף של תיבות המופסק אך מדי פעם ברווחים שונים, השירה כתובה בצורת שתי עמודות, כמבנה מסודר המעיד על תוכנה הרוחני.

חז"ל אמרו לנו שסה"כ מתחילת הבריאה ועד סופה ישנן עשר שירות. תשע כבר הושרו והאחרונה היא השירה לעתיד לבא, שירתו של משיח, שירת הגאולה השלמה. בפירושו של הרב שליט"א ל"מאמר הקיווי (תקוה)" של הרמח"ל, מציין הרב שליט"א ששירה בגימטרייה שווה תפילה. אלא שבעוד שתפילה היא דבר ספונטאני ולא מסודר העולה מתוך חסרונותינו, השירה מעידה על שלמות. שלמות וסיום של מצב מסוים, שלמות המתבטאת היטב במבנה בו היא כתובה בספר התורה. תיבות המילים מונחות זו על גב זו כמו לבנים מסודרות המקימות בניין שלם. אדם מקים בנין כשיש לו תקוה לעתיד. שירת 'האזינו' מסכמת את כל מה שאירע וכל מה שיארע לעם ישראל בכל הדורות ובכך מתבטאת עוצמתה. מתוך כך גם עולה הכח שהיא נוטעת בנו כשאנו קוראים אותה בבתי הכנסת. כח של סדר פנימי, כח של אמונה בתכלית הטוב, כח של שלמות פנימית ותקוה לעתיד.

שירה זה שלמות

השירה, כאמור, נותנת לנו הצצה אל השלמות, רגע לפני שנכנסים אל תוך הפרטים אינספור של השנה החדשה. רגע לפני שאנו כבר נכנסים אל מהלך העניינים של העולם הזה, אל המצבים בהם לרב אין אנו מסוגלים לראות שלמות. אולי אפילו להפך, לרב אנו רואים רק חלקי דברים וחסרונות רבים, עד כי ניתן ח"ו לאבד את האמונה בהשגחה.

כמו המשל על אותו אדם שנכנס אל החייט וראה אותו לוקח יריעת בד נפלאה, מושלמת, ללא פגם. עוד לפני שהספיק להבין מה קורה, הוא רואה את החייט פורס את הבד על השולחן ומתחיל לגזור אותו לגזרים. אותו אדם נחרד, הוא לא הכיר את עבודת החייטות, כמעט כפי שאנו איננו מכירים את עבודת ההשגחה העליונה. אותו אדם התחיל לצעוק על החייט, כיצד הוא משחית יריעת בד שכזאת. כמובן, שאחרי שהסבירו לו את תכלית העבודה, נתרצה ונרגע.

הקב"ה הוא החייט של המציאות שלנו. במהלך השנה, אנו רואים רק חתיכות של מציאות, לפעמים טובות ולפעמים פחות טובות ואין אנו מצליחים לחבר את הדברים ולראות את השלמות הנסתרת, את התכלית הפועלת מאחורי כל הפרטים.

עכשיו, רגע לפני שמתחילה העבודה של השנה החדשה, אנו מתחברים לשלמות המהלך דרך שירת

פרשת האזינו

'האזינו', לזכור את החייט, לזכור שהדברים אינם מיקריים, אלא מונחים ומודרכים מתוך שלמות ולמען השלמות.

תפקיד השירה

אחרי חודש אלול, חודש התשובה, אחרי יום הדין הגדול בראש השנה, נתחבר לשירת 'האזינו'. השירה, כמו כל התורה, מדברת אל הכלל, אבל גם מדברת אל כל אחד מאתנו כפרט. אחד הדברים שאומר משה רבנו בשירה הזאת הוא המסר שבני ישראל ילמדו מהמעשים שנעשו שלא כהוגן ולא יחזרו עליהם, אלא ייטיבו מעשיהם מכאן ולהבא. כמו שנאמר, "וּמוֹדָה וְעֵזֶב יִרְחָם" (משלי כ"ח י"ג). אחרי מהלך של תשובה, חייבת לבא ההתחייבות שלא נחזור לדרכנו הקודמת. לכל אחד מאתנו יש את ה'האזינו' שלו, וכל אחד באמת צריך להתבונן בשינוי שחל בו ולקוות שאכן למד את השעורים של השנה הקודמת ועכשיו ניתן ללכת עם פנים חדשות אל עבר השנה החדשה, אל עבר כל ההבטחות הטובות של שירת 'האזינו'.

דיבור ואמירה

בספר 'ברכת שלום על התורה' מפורש הפסוק הראשון של שירת 'האזינו' בדרך העבודה. "הָאֲזִינוּ הַשְּׁמַיִם, וְאֲדַבְּרָה; וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, אֲמַרְי-פִי". שמים אלה אנשים שכל עסקיהם בעניינים רוחניים. אנשים שאינם רחוקים מהאמת ולכן שייך בהם לשון האזינו. לשון קירבה, שמאזינים למישהו שנמצא קרוב אלינו, מנטאלית וגשמית. לעומת זאת, ארץ הם אלו שעוסקים בדברים ארציים ולכן שייך אצלם שמיעה. מלשון שמועה, כששומעים משהו או מישהו מרחוק. שני סוגי אנשים אלו דורשים גישות שונות בפניה אליהם. במעמד הר סיני כתוב, "כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב, וְתִגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות י"ט ג'). חז"ל דרשו מהפסוק שיש שתי גישות דיבור שונות. אצל אלו הקרובים לאמת שייך לשון דיבור, שייך לגלות להם שהעבודה הרוחנית חייבת להיות לשמה, היינו שלא על מנת לקבל שכר. לעומת זאת, אצל אלו הרחוקים יותר מהאמת שייך לדבר במושגים של עבודה שלא לשמה, על מנת לקבל שכר. שני סוגי האנשים נמצאים כמובן בתוך כל אחד מאתנו, שמים וארץ, בני ישראל ובית יעקב, הנשמה והגוף. אם נודיע לגוף את האמת המוחלטת שהעבודה צריכה להיות לשמה, הגוף בשום אופן לא יסכים. הגוף הוא הרצון לקבל ואינו מוכן לעשות תזוזה קטנה אפילו, אם אין בה מעט תענוג ושכר. לעומתו הנשמה, קרובה לאמת ולכן אדם שהצד הרוחני בו כבר חזק, הוא קרוב לשמים, אפשר להודיעו שכל עבודתו חייבת להיות עם כוונה טהורה, לשמה.

דיבור שלא לחינם

בספר 'שמות', בלימוד של פרשת 'בא', מסביר הרב שליט"א את חשיבות הדיבור גם כאשר כביכול אין מי שיקשיב, או אפילו אין מי ששומע. משה רבנו שנשלח לדבר אל פרעה טוען שאין עם מי לדבר. מכל האנשים בעולם, פרעה הוא אולי האטום ביותר. אטום מלשון טומאה. קשה מאוד, כמעט בלתי אפשרי, לדבר דברי אמונה עם מישהו שאוזניו ערלות מטומאה של מאכלות אסורות ושאר עבירות. משה טוען שדיבורו לחינם. בתגובה, אומר לו הקב"ה, אתה תדבר ואהרון ישמע, הדברים ייקלטו בעולם, כמו זרעים שיתחילו לצמוח, אחרי שאהרון ישמע, כל אחד ישמע את מה שהוא צריך לשמוע, כל אחד ישמע כבר את העניין המיוחד שלו. הדברים חייבים להיאמר כדי להישמע בחלל העולם. במילא זה ישפיע גם על פרעה. הדיבור יוצא ממשה והולך ומתפשט ברחבי מצרים, משפיע על התודעה של כולם. הדיבור נאמר, הזרע נקלט. יש השומעים מיד ויש השומעים לאט, לאט. האחרון והיחיד שממש לא שומע, זה פרעה. אבל בסוף גם הוא שומע ואומר, "ה' הַצְדִּיק, וְאָנִי וְעַמִּי, הִרְשָׁעִים" (שמות ט' כ"ז).

בשמה וגוף

הדברים מתקשרים לפרשה שלנו כאשר מבינים שהפסוק הראשון של השירה אכן מחלק בין תודעת הנשמה לתודעת הגוף. "אור החיים הקדוש" מקשה על הפסוק ושואל למה נאמר, "הָאֲזִינוּ הַשְּׁמַיִם,

פרשת האזינו

וַאֲדַבְרָה; וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, אֶמְרֵי-פִי", ולא נאמר גם לארץ בלשון ציווי, 'שמעי' ארץ. המגיד מקוד'ניץ מברך זאת בכך שמשה רבנו נותן כאן הנחיה למנהיגי הדורות כיצד לדבר דברי מוסר אל העם. ראשית ידברו אל המנהיגים, שהם בחינת שמים, ואח"כ כבר תשמע הארץ, ישמעו כל העם. באותו אופן ממש גם ניתן ללמוד כיצד לדבר אל האדם הפרטי.

כפי שמפרש ה"נתיבות שלום", הגוף כל הזמן שקוע וטרוד בענייניו הארציים ורחוק מלשמע, אבל הנשמה הלא היא חלק אלוך ממעל ובודאי תשמע את כל מה שידברו אליה החכמים, וכשיכנסו הדברים באוזני הנשמה, ממילא ישמע גם הגוף הארצי. לכן נאמר, "הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם", בחינת נשמה "וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ", בחינת גוף.

מוסיף על כך הרב שליט"א ואומר שמשה רבנו מלמד אותנו כאן גם את הדרך הנכונה ללימוד תורה. רבים, בדור הזה, חושבים שצריך להנמיך את הרמה של שעורי התורה, לעשות אותה נגישה להמון המרוחק. משה רבנו מורה לנו שלא לעשות כן, לא להוריד את התורה. ה"עמך" אולי לא מבין את הדברים, אבל צריך לזכור שלכל אחד יש חלק ממעל, ניצוץ אלוך, גם לרחוקים ביותר, החלק שכן מבין. לכן צריך כל הזמן להרים את הרמה ולא לרדת. לכן משה אומר, "הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם, וְאֲדַבְרָה", אני אדבר אל השמיים וזה יהיה בדרגה של שמים כראוי לדברים גבוהים, ואז, "וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, אֶמְרֵי-פִי".

בת קול

באותו ענין חשוב להוסיף את מה שאמרו חז"ל, "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה" (אבות ו'). ה"בעל שם טוב" הקשה על ענין זה בטענה, מדוע יוצאת בת קול בכל יום מחדש אם אף אחד לא שומע אותה. תשובתו היתה שהרהורי התשובה המתעוררים לפרקים בלב היהודי, המה התוצאות של הבת קול הזאת. כי למרות שכביכול אף אחד לא שומע, הנשמות שומעות וממילא אם הנשמה שומעת סופו של הגוף גם כן להתעורר. מסיים ה"נתיבות שלום", "העבודה של היהודי היא רק בבחינת "אֶתְזַתֵּנוּ, וְלֹא אֶרְפְּנוּ" (שירה"ש ג' ד'), שיאחז בהתעוררות הזאת" (נ"ש על התורה).

אם אנו חווים התעוררות בתקופת החגים הזאת, בשעה של עת רצון גדול כל כך, עלינו להכיר בכך שזרקו לנו חבל הצלה משמיים, ועכשיו נדרש מאתנו להחזיק בחבל חזק ככל שנוכל, בבחינת, "אֶתְזַתֵּנוּ, וְלֹא אֶרְפְּנוּ" (שם).

מסר לעבודה

כתוב בשירה, "שִׁחַת לוֹ לֹא, בְּנֵיו מוֹמֵם", מתוך דבריו של הרב שליט"א אנו מגלים כיצד פסוק זה מעורר אותנו לעבודה הנדרשת מאתנו בתקופת הימים הנוראים. בראש השנה נפתחים שלושה ספרים שבהם כולם נכתבים ונחתמים לשנה חדשה. צדיקים גמורים נכתבים לאלתר, כבר בראש השנה, לחיים טובים ולשלום. רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה. בינוניים תלויים ועומדים מראש השנה ועד יום הכיפורים.

בספר 'שמעתי', מובא בשם "בעל הסולם", שבעצם לא שמדובר על אנשים שונים, אלא שלושת סוגי האנשים נמצאים במציאות של אדם אחד. יש חלק באדם שהוא צדיק גמור, יש חלק שהוא רשע גמור ויש חלק בינוני. החלק שהוא צדיק גמור זה החלק שתמיד רוצה לתת, להשפיע. כנגדו, החלק שרוצה רק לקבל הוא רשע גמור, רשע ר"ת רצון של עצמו, ויש חלקים שנקראים רשות, ששם העבודה של האדם זה לקחת את הכל ולהכניס את זה בקדושה.

אנו מתפללים שהחלק של הצדיק הגמור יכתב ויחתם לאלתר לחיים, ימשיך ויתחזק עוד שנה, כדי שהאדם יהפוך להיות רק משפיע. החלק שרק רוצה להיות אגואיסט, אותו צריך להמית וכל מה שבינוני, צריך לחזק אותו שיהפוך לצדיק גמור. הכל בתוך אדם אחד.

כפי שלאדם יש איברים שונים, מח, לב, כבד וכו' והוא צריך לעבוד את הבורא עם כולם, כך האדם צריך לעבוד עם כל שלושת החלקים. אם יעבוד רק עם הצדיק שבו, זה יהיה חסר. צריך עבודה שכוללת את כל

פרשת האזינו

האיברים, עבודה שלימה. "כל עצמותיי תאמרנה". הרב שליט"א אומר, צריך להכיר בזה שיש בנו כל מיני חלקים ושזה הכל שייך לנו, לא מחוצה לנו. אם אדם רואה רשעות, הוא ישר אומר, איזה רשעות יש בעולם. צריך שידע, שאם הוא היה צדיק גמור, לא היה רואה רשעות בכלל. האדם כל הזמן רואה מתוך הפנימיות שלו. הוא מצלם תמונות של מציאות מתוך הפנימיות שלו. צריך לזכור שחז"ל אמרו ש"הפוסל במומו פוסל". צריך לדעת שהדבר הזה שהאדם רואה בחוץ, זה נמצא בתוכו והוא צריך לעבוד עם עצמו, לא עם אחרים. לא לתקן אחרים ולמצוא חסרונות אצל אחרים.

ככלל, אם הוא רואה חסרון שיראה את זה אצל עצמו. אם הוא רואה מעלה שיראה אותה אצל הזולת. זה יוצר שלמות, מפני שהאדם מפסיק לראות חסרונות בעולם. הוא רואה רק חסרונות בעצמו וגם זה, כאשר אדם רואה את החסרונות בעצמו ומכיר בהם, אז אין גם חסרון בו. בסוד הפסוק, "וְעוֹד מְעַט, וְאִין כְּשָׁע; וְהִתְבּוֹנְנָת עַל-מְקוֹמוֹ וְאִיָּבּוֹ" (תהילים ל"ז י').

הרמז לזה בפרשה, "שַׁחַת לוֹ לֹא, בְּבֵינוּ מוֹמָם". ההשחתה היא לו, בתוכו ולא, "בניו מומם", מחוצה לו. אם האדם לא מתקן את ההשחתה שיש לו, זה משפיע גם חוצה לו. החיסרון אינו מתחיל בחוץ, הוא מתחיל בפנים. על זה צריך לעבוד ואת זה צריך לתקן. התיקון נעשה על ידי הוידוי של יום הכיפורים. ברגע שאנו מגלים את כל החסרונות, את הכלים הריקים, משמים כבר דואגים להשלים ולמלא לנו אותם. ברגע שמתגלה הכלי, מתגלה האור.

[כנסו כאן להאזנה לשעור מוקלט של פרשת השבוע עם דוד אגמון >>>](#)

מוקדש לרפואת שמואל דב ישראל בן קרן נעמי, ים בת לי בתוך כלל חולי עמו ישראל

מוקדש לעילוי נשמת חנה שני בת שרה סרח ז"ל, גילה בת רחל ז"ל, שמחה בת עדיזה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה

'מודעות' - מרכז רוחני לקבלה וחסידות

רח' אחווה, 24 נווה צדק תל-אביב

03-5100587